

## Cuvânt înainte

Despre Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, s-a scris mult în ultima vreme și nu îndeajuns. Informațiile provin de la cei care au trăit vremurile de prigoană sau din partea celor care au cules informații inedite ori tipărite din diferite surse fie ele orale ori scrise, memorii, amintiri, scrisori, documente din arhive particulare și de stat, informații care de aproape 30 de ani stau la baza unor revendicări atât ca opțiuni de refacere a numărului de credincioși cât și a patrimoniului acesteia, situație care se derulează încet și cu multe dificultăți.

Desigur, cele mai valoroase, fără îndoială, rămân mărturisirile aceluia care și-au scris memoriile privind acele timpuri, asemănătoare cu prigonirea vechilor creștini. Cine își mai poate închipui astăzi că acest lucru s-a petrecut la jumătatea secolului al XX-lea, atunci când se împlineau 250 de ani de reunire cu Biserica Romei, când la 1 Decembrie 1918 se împlineau năzuințele deschise de luminarea întunericului care a pus stăpânire secole la rând pe românii ardeleni, când încheiam a doua Conflagrație Mondială și așteptam o viață nouă, a refacerilor de după război, a bunăstării și recăștigarea drepturilor și libertăților firești într-o lume mai demnă și mai bună.

Dar nu a fost să fie așa. A fost atinsă coarda cea mai sensibilă unei părți a populației creștine greco-catolice, constrânsă prin forță pentru a trece la ortodoxie, o problemă de conștiință deosebit de gingașă pe care inițiatorii nici nu și-au putut-o închipui și ce urmări o să aibă. Planul a fost pus la cale de către Moscova (România intrând în sfera de influență sovietică) cu acceptul Statului Român și a Bisericii Ortodoxe. Când fac această afirmație îmi vin în minte cuvintele Mitropolitului ortodox Nicolae Bălan al Ardealului, care spunea că, „Nu voi da odihnă oaselor mele, până n-oi vedea pe români într-o singură Biserică” (desigur ortodoxă).

Calvarul Bisericii Greco-Catolice a început odată cu aplicarea regimului de teroare și dictat, a unui comunism rigid de tip sovietic sub fluturarea formală a drepturilor și libertăților democratice.

Măsurile luate în anul 1948 odată cu punerea la punct a aparatelor de represiune au constat în împiedicarea sărbătoririi Revoluției de la 1848-1849 pe Câmpia Libertății de la Blaj, vechi centru al românismului transilvănean, reședința Mitropolitană, apoi arestarea ierarhilor bisericii acesteia, pentru ca în memorabila zi de 1 decembrie 1948, atunci când ar fi trebuit să marcăm în urale de bucurie și fericire Marea Unire, să fie dat publicității acel document rușinos și neonorabil al scoaterii în afara legii a Bisericii Române Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Așa a început calvarul bisericii noastre. Au fost arestați toți ierarhii acesteia fiind închiși mai întâi în mănăstiri înconjurate de sârmă ghimpată devenite adevărate locuri de detenție, domiciliu forțate și de constrângerea de a renunța la credința lor religioasă. Echipe de forță constituite ad-hoc din elemente discutabile, lipsite de pregătire, conștiință, caracter și cultură au invadat localitățile cu biserici greco-catolice, au pus în drum scoțând din casele parohiale preoți cu numeroși copii care nu și-au lepădat credința, au închis bisericile, au terorizat și privat de drepturi și libertăți pe cei mai buni credincioși ai satelor.

Cu toate acestea, credința nu a fost înfrână, nu a fost desființată. O parte din mireni ca și preoți nemaiputând suporta acea stare de șicanare și tatonare au îmbrățișat credința ortodoxă, alții au confirmat tăria de caracter. Atunci s-a organizat activitatea bisericii în clandestinitate. Casele preoților au devenit temple de rugăciune, altare din care se înălțau rugăciuni. Poate că atunci oamenii au devenit mai credincioși ca oricând. Se rostea în grup rugăciunea Rozariului pe boabe de grâu din care se făcea prescura folosită de preoți pentru sfânta împărtășanie. Se cânta în surdină în locurile ascunse versuri de durere pe care mi le amintesc și acum: „Tu vezi că suntem în primejdii,/ Tu vezi că suntem în nevoi/ Păstrează-l pe Papa, Isuse,/ Păstrează-i pe preoții tăi!?”.

Rugăciunile botezului, căsătoriilor și înmormântărilor au continuat a se face în clandestinitate în locuri neconvenționale. În primii ani de interdicție religioasă slujbele învierii se făceau noaptea în păduri.

A început apoi urmărirea din partea organelor de ordine trecându-se la arestarea preoților, torturarea mirenilor, audieri la primărie, școală, cămine culturale, prezența „mașinii negre”, aplicarea de pedepse: închiaburirea, cote de cereale și carne insuportabile, bătai și jigniri, armata prestată la muncă, tabere de muncă forțată, eliminarea copiilor de la accesul la educație, diferite învinuiri și percheziții la domiciliile credincioșilor. Toate acestea și multe altele nu au făcut decât să abată evoluția istorică a civilizației românești cu 180 de grade, spre evul mediu.

Din rândul celor care au trăit acei ani de prigoană se numără și preotul celib Augutin Giurgiu, originar din Cozma (Mureș), hirotonit în anul 1935 de către Mitropolitul Valeriu Traian Freñțiu, preot în mai multe localități din jurul Reghinului, care a considerat că nefireasca măsură luată va fi una vremelnică, cu speranța că vor veni zile mai bune, a rămas neclintit în credința alături de creștinii săi înfruntând ani de teroare în clandestinitate timp de patru ani, doi ani și jumătate de detenție la Târgu-Mureș și Cavnic (Maramureș, mină de plumb), urmărit de securitate până în anul evenimentelor din 1989, după care a decedat (1996), bucurându-se de cinci ani de libertate a credinței pentru care a suferit atât de mult.

În memoriile sugestiv intitulate *Cofesiunile unui preot*, distingem trei părți: prima constituindu-se ca o odă a bucuriei pentru educația acumulată în anii de formare intelectuală și apoi slujitor al credinței iar a treia, o odă a durerii, dezamăgirii și tristeții, dedicată activităților privind păstoria creștinilor în zilele de tristă amintire a comunismului ateu și privarea de credință și de libertate religioasă.

Oameni asemenea lui nu puțini la număr au fost adevărații apărători ai credinței, fără de care, această dăinuire a bisericii noastre greu încercate nu ar fi avut loc.

Se cuvine să aducem mulțumiri profesorului Vasile Conțiu, care, cu pioșenie s-a aplecat asupra manuscriselor și a dactilogramelor, uneori greu descifrabile altelei aducând explicații, aspecte care confirmă erudiția și credința Domniei Sale, la care se adaugă faptul că este consătean cu autorul. Cititorilor le dorim o lectură instructivă asupra Bisericii Unite cu Roma, Greco-Catolice, cu certitudinea că istoria nu se va mai repeta.

*Dimitrie POPTĂMAȘ*

## Notă asupra ediției

„Oare are vreo importanță scrierea acestor amintiri? Le va citi cineva vreodată?” , se întreba retoric, părintele Augustin Giurgiu, după ce trecuseră șapte decenii de la venirea sa pe lume (30 august 1911). Cum... pofta vine mâncând, la fel se-ntâmplă și cu scrisul. În anii 1982-1983, își rememorează primii 40 de ani ai vieții, de la cele mai vechi amintiri, până la arestare, acoperind cu scrisul său, de mână, paginile a două caiete „dictando” de câte o sută de file. Neavând un titlu, am optat pentru sintagma „*Confesiunile unui preot*”, care acoperă întocmai conținutul cărții.

În anul 1991, după relegalizarea Bisericii Greco-Catolice, dactilografiază partea a treia, începând cu capitolul „Calvarul Bisericii Române Unite”, reproducând ad litteram textul inițial, cu foarte puține adăugiri și, în plus, devoalează câteva nume de persoane. În schimb, face o singură omisiune față de textul scris: numele preotului pe care-l consideră răspunzător de căderea sa în mâinile Securității. Explicația poate consta în „doctrina iertării” pe care a profesat-o toată viața și, cu atât mai mult, la vârsta de 80 de ani, așa că i-am respectat opțiunea.

Stilul – prin excelență oral – omiletic, confesiunea exhaustivă, l-au condus la fraze lungi, paranteze, reveniri, repetiții și digresii. Alteori, așa cum mărturisește, textual, nu mai este sigur de succesiunea/ordinea evenimentelor descrise, neavând însemnări, dar încearcă să nu omită nimic, până la cele mai mici amănunte. De aceea, s-au impus minime intervenții în redactare, segmentarea unor fraze și aliniate, omiterea unor repetiții involuntare, fără însă a afecta conținutul, ori a diminua farmecul discursului.

Cu unele excepții, perpetuate în timp, formele vechi ale unor cuvinte ori locuțiuni au fost înlocuite cu cele actuale (ex.: ceti/citi, desemn/desen, avocat/avocat).

Au fost păstrate regionalismele lexicale din zona natală, în unele cazuri explicate între paranteze drepte, utilizate și la identificarea unor persoane, atunci când în text apărea doar prenumele, diminutivul sau porecla.

Pentru cursivitatea textului și pentru ușurința lecturii, am renunțat la utilizarea notelor de la subsolul paginii, ori de la sfârșit de capitol, iar când acestea erau imperios necesare, am recurs din nou la paranteze drepte. Parantezele rotunde aparțin textului original.

În ciuda unor imperfecțiuni stilistice, sau a unor ușoare stângăcii, cititorii vor descoperi o veritabilă cronică locală, care începe în preajma Marii Uniri din 1918 și se încheie cu urmările unui... „alt fel de 1 Decembrie”, cel din 1948, când, prin Decretul Nr. 358 al Prezidiului Marii Adunări Naționale, Biserica Greco-Catolică a fost desființată în mod abuziv.

Mulțumiri doamnei învățătoare Ileana Crișan, nepoata de soră a părintelui Augustin Giurgiu, care ne-a pus la dispoziție cele două caiete manuscrite, partea dactilografiată din text și unele dintre fotografiile. Se cuvin, de asemenea mulțumiri, domnului Dimitrie Poptămaș, distins om al cărții, pentru sprijinul acordat în apariția acestor memorii, cât și tehnoredactorului Alexandru Tcaciuc, pentru profesionalismul și răbdarea de care a dat dovadă.

*Vasile CONȚIU*